

UČITELJSKI TOVARIŠ

Glasilo avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati samo na naslov:

Uredništvo Učiteljskega Tovaša
v Idriji.

Rokopisov ne vračamo.

Vse pošiljave je pošiljati franko.

Učiteljski Tovaši izhaja vsak petek popoldne.

Ako je ta dan praznik, izide list dan pozneje.
Vse leto velja . . . 10.— K
pol leta . . . 5.— " "
četrt leta . . . 2-50 " "
posamezne številke po 20 h.

Za reklamne notice, pojasnila, poslana, razpise služb je plačati po 20 h za petit-vrsto.
Priloge poleg poštne 15 K.

Za oznanila je plačati od enostolpne petit-vrste,

če se tiska enkrat . . . 14 h
" " dvakrat . . . 12 " "
" " trikrat . . . 10 " "
za nadaljnja uvrščenja od petit-vrste po 8 h.
Oznanila sprejema Učiteljska tiskarna (telefon št. 118).

Naročnino, reklamacije, to je vse administrativne stvari je pošiljati samo na naslov:

Upravništvo Učiteljskega Tovaša
v Ljubljani.

Poštna hranilnica št. 53.160.

Reklamacije so proste poštnine.

Vse cenjene naročnike z zaostalo naročnino vljudno prosimo, da jo blagovoljivo poravnati pričetkom julija. Komur ni možno utrpeti vsega zastanka naenkrat, naj ga poravnava vsaj v mesečnih obrokih. Z ogromnimi stroški vzdrževan list se ne more pošiljati na vero, zato se z 28. številko ustavi list vsem stanovsko zavest in dolžnost prezirajočim naročnikom.

Upravništvo.

Nova žrtev klerikalno-vladne strahovlade!

Tovaš Anton Grmek je prestavljen iz Komende v Krašnjo. Tako je zopet padla nova žrtev! — Baron Schwarz in dr. Lampe naravnost netita revolucijo. Pa bosta tudi odgovarjala za svoja dejanja!

Zborovanje za prisilno vzgojo in oskrbo.

Dne 13. in 14. junija t. l. je zborovalo v deželnem dvorcu v Ljubljani društvo za prisilno vzgojo in oskrbo. Tega zborovanja so se udeležili zastopniki skoro vseh avstrijskih kronovin.

Pozdravili so ta zbor deželni predsednik, za deželni odbor dr. Lampe, za mestni zastop dr. Tavčar itd.

Društvo je še mlado in je imelo dohodkov 1304 K, stroškov pa 1042 K,

Prispevale so dežele: Šlezija 100 K. Nižja Avstrija 50 K, Moravska 40 K, Štajerska 30 K, Kranjska 20 K.

Poročali so: Anton Markovitch iz Gradea o „Novem načrtu kazenskega zakona“, Julij Fischer iz Koprna o „Moralni podpori društev za oskrbovanje kaznjencev od strani države“, dr. Fr. Huber z Dunaja o „Oskrbovanem delovanju dežele Nižje Avstrije“, kjer je izdala dežela za oskrbo nenormalno razvitega otroka 1,823.942 K, za oskrbo nenormalno razvitega otroka 1,279.538 K, za zdravstvo 6,020.795 K, za socialno pomoč pa 12,961.425 K. Škoda, da ni povedal, koliko je normalno razviti otroci, koliko pa nenormalni! Isti gospod je tudi poročal „O delavskih kolonijah“. Hranilnični duhovnik Schubert iz Korneuburga je govoril o „Soli in mladinskem oskrbovanju“. To poročilo je bilo dež. odborniku dr. Lampetu tako všeč, da je priporočal objaviti ga in razdeliti posebno med učitelje. Nadalje je predaval deželni svetnik dr. Edvard Krodemansh iz Gradea o „Ciganih v prisilnih delavnicah“. Trdil je, da se cigana ne da vzgojiti in poboljšati. Cigan ostane cigan. Potem je govoril kaznilnični duhovnik Karel Kranner iz Eggenburga, da se morajo otroci z ljubeznijo in usmiljenjem vzgajati. Končno je govoril še ravnatelj Hubert

Vock iz Korneuburga o „Disciplinarnih kaznih v kaznilnicah“.

Udeležniki kongresa so si ogledali razne zavode za mladino in jih hvalili. Končno jih je pa ljubljanski župan Ivan Hribar tudi povabil na večerjo v hotel Tivoli, kjer se je izrekla marsikateri napitnica.

Na tem kongresu so praktični možje podali jako veliko lepih navodil za vzgojo izprijene mladine. Vsekako je bil to shod odličnih praktikov, ki iščejo potov, po katerih bi rešili dokaj mladih bitij popolnega propada.

Znano je pa in važneje je, da je najprej treba mladino varovati propada, potem pa je tudi treba mladino, ki je v kljub skrbi vzgoji vendarle zašla na kriva pota, voditi nazaj med — ljudi. Koliko je tu uspehov, je pokazalo predavanje o ciganih. Cigan ostane cigan. Kultura in dosledna vzgoja iztrebi prirojena huda nagajenja navadno šele v več rodovih. Treba je torej ravno kulture in vzgoje od mladih nog.

Zato smo pa pri tem sestanku pogrešali referata o vplivu moderne šole na ljudstvo. Iz sodnih aktov bi se dalo o tem marsikaj dokazati. Omenjamo le poboje v naši deželi. Poznamo kraje, kjer brez boja ni minula skoraj nobena nedelja. A prišel je v kraj učitelj, ki je z ljubeznijo, a tudi z resnostjo nastopil v šoli in zunaj nje proti tej razvadi in to s takim uspehom, da so v nekaj letih gospodje v mestu za njim kazali, češ, ta nam je vse komisije odjedel. Zopet drugod je za svoj poklic vneti učitelj notorične pretepače privedel na pravo pot. In to se ni zgodilo v dveh, treh krajih, nego v jako mnogih. Taki uspehi dobrih učiteljev se sicer ne dajo izraziti v statističnih podatkih, ker so uspehi notranji, kakor uspehi pouka o krščanskem nauku, kakor je prav dobro trdil na shodu K. Kranner, a trdi se lahko, da so danedanjsi poboji primeroma jako redki in bi se dali skoro docela odpraviti, ako bi pristojne oblasti učitelje resno podpirale. Žal, da pa tudi v tem oziru nesrečna politika slabo vpliva po vsej deželi. Šola veliko dobrega lahko stori pri mladini. In pravo načelo mora biti to, da se v prvi vrsti varuje normalni otrok. In šole, če je postal nenormalen, se ga spravila nazaj na pravo pot. Toda kako naj lačen učitelj z veseljem dela? Kako naj obrekovan učitelj pridobi starše za skupno vzgojno delo?

Kako naj moralno in materialno zaslužjen učitelj vzreja značajne, plemenite ljudi? Ein Lump, der mehr gibt als er hat!

Strokovnjaki na vseh koncih in krajih poudarjajo, kako velikega pomena za vzgojo mladine so roditeljski sestanki z učitelji. Pri nas pa se ravno značajne učitelje ljudstvu omrzuje in preganja. Zato rečemo, da je največji sovražnik ljudstvu tisti, ki učitelje opravlja in obrekuje.

Dajte učiteljem postave, katerih se morajo držati, a ne zahtevajte od njih hlapčevanja! Postavite jih ven iz tiste dnevne politike in dajte jim dovolj kruha, potem boste pa videli, kaj vse vam bodo storili v prid naroda. To je najnujnejše socialno delo današnjih dni g. dr. Krek! Zato pa, gospodje, ki ste imeli toliko srea in

lepih besedi za nenormalno mladino, pomislite, da bo toliko manj nenormalnih ljudi, kolikor bolj se bo skrbelo za dobro vzgojo normalnih. To misel propagirajte, to misel popularizirajte in doživeli boste krasne uspehe. Dokler pa tega ne storite, je vse vaše človekoljubno govorenje — sama beseda. Od samo dobrih besedi se pa nihče ne zredi — tudi narod ne!

Morituri vos salutant!

(Z ozirom na zadnje pojave od vseh strani naše javnosti do učiteljstva)

Socialne razmere med učiteljstvom samim in učiteljstva do naše oficialne javnosti so se posebno v zadnjem času temeljito izpremenile in se še izpreminjajo. Kdor meni, da so to nenaravni pojavi, ta se temeljito moti. Vrši se povsem naraven proces, in tudi onemu, ki bi se upal trditi, da bo ta proces škodoval našemu stanu, lahko z mirno vestjo rečemo, da bo ta proces v korist našemu stanu in da bo ravno ta proces oni veliki mejnik, ki bo ločil dosedanje generacije učiteljstva od bodočih.

Ta proces je boj za svobodo in boj za ugled učiteljskega stanu! Že nekoč si je učiteljstvo želelo več pozornosti in dejanske pomoči od naše oficialne javnosti. Ni je dobilo, in bilo je učiteljstvo grdo izkoriščano in varano od političkih strank in njih voditeljev. Ta zgodovinski fakt ostane v zgodovini bojev učiteljstva, in sedanja mlajša generacija naj si ga dobro zapomni, ker se bo treba še marsikaterokrat spominjati nauj, da se ne damo zaresti in ne krenemo s sedanje edino prave začetane poti.

Mi smo stan, ki je zmožen voditi podrobno kulturno delo v narodu, ki je voljan podpirati onega, ki hoče delati dobro za narod, a nismo stan, ki se da podkupiti raznim narodnim demagogom. To načelo naj si zapomni mlajša generacija! Da pa smemo zahtevati od naroda pri tem tudi svoj eksistenčni minimum, to se samo po sebi razume, nikdar pa, da bi si prisvajali voditelji naroda pravico, da smatrajo ta minimum kot dobroto ali celo kot plačilo za našo podporo. Hočemo, ker je tako pravično!

In v tem oziru se je pri našem stanovskem postopanju v taktiki grešilo. Obrnilo pa se je ravno v zadnjem času na bolje in to je ono, kar nas napravlja trdne in kar bo koristilo našemu stanu. Ne zaradi tega, ker je napredna stranka izgubila moč, ampak zaradi tega, ker je ona napram učiteljskem stanu grešila, se je izvršila ona izjava na zadnjem učiteljskem shodu v Ljubljani. In kdor meni, da je bil to le izbruh volilnega boja za kandidature v Ljubljani, ta se tudi temeljito moti, ker je bil to le končni akt k mnogim pogreškom napredne stranke napram učiteljstvu.

In akademična mladina, ki je tedaj proučevala naš stan, je pisala po zborovanju „Zaveze“ v Postojni l. 1904. sledeče: „Idejo samopomoči, ki je tako močno vzklila v učiteljskih organizacijah, nam je pa tudi jasno dokaz, da v zlic vsem trditvam učiteljstvo v boju za svoje (a tudi za narodne ne! Op. uredn.) interese vendar ni našlo v vodilnih kro-

gih naroda zadostne opore, in da tudi ostala inteligencija ne sodeluje z njim v toliki meri, kakor to čujemo v navdušenih, premnogokrat od političkih interesov diktiranih govoric.“)

Torej prvo spoznanje je tu, a nikakor naj ne bo to povod, da se prične učiteljstvo zopet zanašati na političke stranke. Popolna osamosvojitve naše stanovske organizacije, samopomoč in samoobramba je še vedno naše geslo. Nikakega zanašanja! Ne blagodišeče kadilo in kadilnica naj privabi našo oficialno javnost do nas, temveč opozicija na stvarni podlagi naj jo prisili do nas. Naše delo naj jo priklene do nas!

In to se je zgodilo! Kar nismo mogli doseči nekoč, to je doseglo napredno učiteljstvo (napredno — ne liberalno, kakor to domnevajo razni Slomškarji, ki smatrajo pojem naprednosti identičnim z liberalizmom) danes in to s svojim samostojnim, možatim nastopom in bi storilo to še v višji meri, če bi razpolagalo z zadostnimi sredstvi — zmagalo je namreč oficialno javnost, da se je pričela zanimati tudi za učiteljska vprašanja.

Kdor ni razumel koraka, ki ga so storili voditelji učiteljstva z izjavo na shodu v „Mestnem domu“ v Ljubljani, ta ga lahko razvidi in razume danes! Da ni to škodovalo, se kaže v tem, da so se napredni poslanci pričeli z vsvo vne in itenzivnostjo zavzemati za učiteljske interese. Drugi fakt je ta, da se je napredno časopisje tudi sedaj pričelo bolj baviti z našimi težnjami in vnemati širšo javnost zanje. Skoro neodpustljivo je, da ni tvorilo že prej napredno časopisje proti uteži klerikalnemu hujskanju po časopisih z ozirom na naš stan. Le napredno kmetiško glasilo naj bi v tem oziru zavzemalo še odločnejše stališče in posvečalo še več pozornosti hujskanju klerikalnega časopisja zoper učiteljski stan in posameznika.

Le s trdnim in značajnim učiteljstvom postane trden narod, in zavedajte se tega, da je sedanji boj za učiteljstvo boj za narod!

A bolj od pojava v buržoaziji nas je razveselil pojav v proletariatu. „Na smrt obsojeni vas pozdravljajo!“ Da se je zavzelo delavstvo za učiteljstvo, to nam je zapisati kot še veselejši pojav od prejšnjega.

Nismo sami, zato se nam ni bati! Z nami je delavstvo, ono delavstvo, ki je vajeno bede, ki je vajeno boja in ki je zatirano in izkoriščano, kakor smo to i mi, zato pojmi naše gorje in se hoče boriti z nami. Ne samo s tiskom, tudi z besedo se je začelo zavzemati za učiteljstvo.?)

Na shodih — to je prava pot! Če se hujska po shodih zoper učiteljstvo, je dolžnost nam prijaznih strank, da se nas na shodih brani. Masa naj zve, kako se proizvaja dr. Šušteršičevo geslo, ki ga je izrekel na shodu

1) Omladina.

2) „Rdeči Prapor“ je prinesel v svoji 73. številki našega članka „Anarhija“. S tem imamo zopet zaznamovati pojav, da nismo sami, temveč je z nami tudi naše delavstvo, pripravljeno boriti se za interese šolstva in pravo našega stanu. — Zavest, da vse spoznava, da nima naš stan samih izdajic, nam daje novo moč, da vztrajamo trdno v boju za resnico, pravico in čast, ki nam je drugi krajejo.

Uredn.